

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Η αλλαγή της ελληνικής κοινωνίας προς την
αστικοποίηση»

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΒΕΝΟΥΤΣΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η αλλαγή της ελληνικής κοινωνίας προς την αστικοποίηση.

Δημιουργός

Μαριάννα Βενούτσου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Λυκείου

Χρονολογία

Απρίλιος 2013.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 ώρες

Χώρος

Σημειώνονται οι χώροι που προβλέπεται να απαιτηθούν για την εφαρμογή του σεναρίου ως εξής:

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα προβολών.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το παρόν σενάριο διδασκαλίας αξιοποιεί τόσο τη μετωπική, όσο και την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Επειδή οι μαθητές της Γ΄ τάξης λόγω της πίεσης των πανελλαδικώς εξεταζομένων μαθημάτων, αλλά και της προβλεπόμενης ύλης δεν αξιοποιούν τόσο την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, το σενάριο δίνει ένα προβάδισμα στη μετωπική διδασκαλία. Παρά ταύτα, κάποιες δραστηριότητές του στηρίζονται στην εργασία σε ομάδες. Για αυτό και προϋπόθεση αποτελεί η εξοικείωση τόσο του εκπαιδευτικού όσο και των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Σε αυτό θα συνέβαλε η διαδικασία διαμόρφωσης ομάδας πριν την εφαρμογή του σεναρίου με κριτήρια που θα όριζε ο ίδιος ο εκπαιδευτικός. Η χρήση και γνώση, επιπλέον, βασικών εργαλείων του Η/Υ αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου, όπως αυτή του προγράμματος επεξεργασίας κειμένου (Word), του λογισμικού παρουσίασης (Powerpoint), του φυλλομετρητή (Internet), καθώς και η διαδικασία ανάρτησης στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου (Blog). Όσον αφορά, τέλος, στην υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου απαιτείται η χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής και έξι τουλάχιστον Η/Υ, της αίθουσας προβολών του σχολείου, ενός βιντεοπροβολέα και δύο ηχείων.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο της παρούσας διδακτικής πρότασης οι μαθητές καλούνται, εργαζόμενοι ατομικά ή και ομαδικά να μελετήσουν αντιπροσωπευτικά κείμενα της μεταπολεμικής και σύγχρονης λογοτεχνίας που ανθολογούνται στο βιβλίο της νεοελληνικής λογοτεχνίας της Γ΄ τάξης Γενικού Λυκείου.

Τα κείμενα που έχουν επιλεγεί για τη διδασκαλία του εν λόγω σεναρίου είναι και ποιητικά και πεζά, τα οποία κινούνται εντός του ίδιου θεματικού άξονα: περιγράφουν, σχολιάζουν, ασκούν κριτική στη διαδικασία αλλαγής της ελληνικής κοινωνίας, η οποία μετά το Β΄ παγκόσμιο και τον εμφύλιο πόλεμο οδεύει προς την αστικοποίηση της ζωής. Οι μαθητές θα κληθούν να σχολιάσουν τη στάση του εκάστοτε εκπροσώπου της νεοελληνικής λογοτεχνίας, ποιητή ή πεζογράφου, απέναντι σε αυτήν την αλλαγή, σχολιάζοντας, ταυτοχρόνως, και το ύφος που ο καθένας τους υιοθετεί, τις γλωσσικές του επιλογές, τα εκφραστικά μέσα και τους αφηγηματικούς τρόπους που χρησιμοποιεί, καθώς όλα τα παραπάνω καταδεικνύουν και συνθέτουν με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο την οπτική γωνία από την οποία ο κάθε λογοτέχνης βλέπει την αλλαγή που συντελέστηκε στην τότε ελληνική κοινωνία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η παρούσα πρόταση διδασκαλίας έχει ως κύριο στόχο οι μαθητές να γνωρίσουν και να κατανοήσουν από ποια οπτική γωνία ο κάθε λογοτέχνης της μεταπολεμικής και της σύγχρονης λογοτεχνίας βλέπει την επικείμενη, μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, αλλαγή της ελληνικής κοινωνίας και ποια στάση υιοθετεί απέναντι σε αυτήν, είτε αυτή είναι θετική ή κυρίως αρνητική. Ταυτοχρόνως, θα κληθούν να εστιάσουν και στους λόγους που, μέσα από τα προς μελέτη κείμενα, απορρέει η στάση αυτή των ποιητών, την οποία θα μπορέσουν να συνδέσουν και με τις κοινωνικοπολιτικές

συνθήκες της εποχής. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν και τις κοινωνικές αξίες, τη στάση ζωής, τις απόψεις που ο λογοτέχνης πρεσβεύει, αλλά και το πώς όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται μέσω της λογοτεχνίας, με ποιους εκφραστικούς τρόπους, αφηγηματικούς τρόπους, επιλογή ύφους κλπ.

Η επιλογή κειμένων από την πρώτη και δεύτερη μεταπολεμική γενιά της νεοελληνικής λογοτεχνίας, η οποία συμβατικά εκτείνεται από το 1945 έως το 1974, αλλά και η επιλογή ποιημάτων ή πεζογραφήμάτων από τη σύγχρονη λογοτεχνία ή τη νέα αθηναϊκή σχολή ως παράλληλων κειμένων θα συμβάλει στη δημιουργία της καλύτερης δυνατής εικόνας της στάσης των λογοτεχνών απέναντι στις κοινωνικές αλλαγές που συντελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία και των προβλημάτων που εντοπίστηκαν ότι απορρέουν από αυτές. Προς την παραπάνω κατάκτηση, θα συμβάλει αφενός η μετωπική διδασκαλία, η οποία θα στηρίζεται στην ερμηνευτική μέθοδο, κάνοντας χρήση του διδακτικού διαλόγου και των ερωταπαντήσεων και αφετέρου η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, με την οποία επιτυγχάνεται η πολύτιμη ανταλλαγή απόψεων, η διαμόρφωση κλίματος οικειότητας και συνεργασίας.

Επιπλέον, η ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία των εφαρμογών του Η/Υ καθιστά το μάθημα πιο ελκυστικό και οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τους «νέους γραμματισμούς».

Τέλος, σκοπός είναι ο μαθητής να μην γίνει απλώς δέκτης γνώσεων και στάσεων ζωής, αλλά να ερευνά, να δημιουργεί, να συμμετέχει, να ασκεί κριτική, συγκρίνοντας τη στάση που εκφράζει κάθε λογοτέχνης για τις κοινωνικές αλλαγές και την αστικοποίηση της ζωής, με τη δική του εποχή, τις δικές του αντιλήψεις, απόψεις και τον δικό του αξιακό κόσμο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν πως η μεταπολεμική Ελλάδα άδευε σε μια εποχή αλλαγών, κοινωνικών, οικονομικών κλπ.
- Να κατανοήσουν πως αρκετά από τα προβλήματα της κοινωνίας του μεταπολέμου (π.χ αστικοποίηση της ζωής) αποτελούν θέματα που απασχολούν και τη σύγχρονή μας εποχή και να οδηγηθούν σε μία σύγκριση μεταξύ τους.
- Να συνειδητοποιήσουν πως η λογοτεχνία δεν είναι αποκομμένη από την κοινωνία και, επομένως, οι αλλαγές που συντελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία του μεταπολέμου απεικονίζονται με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο μέσω της γραφίδας των λογοτεχνών.
- Να κατανοήσουν πως όπως οποιαδήποτε αλλαγή που συντελείται, έτσι και η αλλαγή της ελληνικής μεταπολεμικής κοινωνίας προς έναν πιο αστικοποιημένο τρόπο ζωής τίθεται υπό αμφισβήτηση, κάτι το οποίο διαφαίνεται και από τους λογοτέχνες, ποιητές και πεζογράφους, της εποχής εκείνης, οι οποίοι αμφισβητούν την παραπάνω αλλαγή και υιοθετούν μία μάλλον αρνητική στάση απέναντι σε αυτή.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν τα συμβατικά χρονικά όρια της πρώτης και δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς της ποίησης και της πεζογραφίας και τα χαρακτηριστικά που διέπουν την κάθε γενιά (πχ. ο αντιστασιακός ρόλος της λογοτεχνίας της α΄ μεταπολεμικής γενιάς ή η αμφισβήτηση της β΄ μεταπολεμικής γενιάς και κυρίως της γενιάς των ποιητών της δεκαετίας του 70').

- Να γνωρίσουν τα λογοτεχνικά ρεύματα (π.χ. ρεαλισμός) που χρησιμοποιούν οι λογοτέχνες για να αποτυπώσουν τα χαρακτηριστικά της μεταπολεμικής κοινωνίας.
- Να διερευνήσουν την ιδιαίτερη χρήση της γλώσσας, του ύφους, τη χρήση των αφηγηματικών μέσων, αλλά και των εκφραστικών τρόπων, μέσω των οποίων οι μεταπολεμικοί λογοτέχνες όχι μόνο παρουσιάζουν εναργώς την εικόνα της μεταπολεμικής κοινωνίας και των αλλαγών που συντελούνται σε αυτή, αλλά, επιπλέον, τονίζουν και τη στάση που υιοθετούν απέναντι στις επικείμενες αυτές αλλαγές.

Γραμματισμοί

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν:

- Να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των διαφόρων λογοτεχνικών ρευμάτων και να σχολιάζουν τη λογοτεχνική τους αξία στα προς μελέτη λογοτεχνικά κείμενα.
- Αφού ασκηθούν στην ορθή χρήση του λόγου, προφορικού και γραπτού, μέσω του κατάλληλου επικοινωνιακού πλαισίου, ύφους ή των κατάλληλων λεκτικών επιλογών, να συγγράψουν τη δική τους βιβλιοκριτική για κάποιο από τα προς μελέτη κείμενα ή το δικό τους άρθρο, το οποίο θα είναι σχετικό με το θέμα του σεναρίου.
- Να χρησιμοποιούν τις απλές εφαρμογές του Η/Υ, να αναζητούν πληροφορίες μέσω του διαδικτύου και να τις αξιοποιούν κατάλληλα, καθώς και να χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, στο οποίο θα αναρτούν τις εργασίες τους και το οποίο θα αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία ανατροφοδότησης. (νέοι γραμματισμοί).

Διδακτικές πρακτικές

Η παρούσα πρόταση διδασκαλίας στηρίζεται στην εναλλαγή μετωπικής και ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, δίνοντας, όμως, ένα προβάδισμα στη μετωπική διδασκαλία των μαθητών.

Από την εργασία σε ομάδες επιδιώκεται να επιτευχθεί, μέσω της καλλιέργειας κλίματος οικειότητας, η δεξιότητα της συνεργασίας των μαθητών μέσω της γόνιμης ανταλλαγής απόψεων. Η ανακαλυπτική-διερευνητική μάθηση, μέσω της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων ή της αναζήτησης, κριτικής επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα αυτενέργειας των μαθητών, προσθέτουν μία επιπλέον διδακτική αξία. Από την άλλη, ο ρόλος του εκπαιδευτικού, κατά τη διάρκεια της εργασίας των μαθητών σε ομάδες, είναι κυρίως καθοδηγητικός, συμβουλευτικός και μόνο όταν κρίνει πως υπάρχει αναγκαιότητα να επέμβει, μπορεί να κατευθύνει τους μαθητές, θέτοντας ερωτήματα ή επιλύοντας απορίες των μαθητών. Κατά τη διάρκεια της μετωπικής διδασκαλίας, προσπαθεί να παρακινήσει και να ενθαρρύνει τους μαθητές, να καθοδηγεί διακριτικά, να κεντρίσει το ενδιαφέρον τους, επιζητώντας, μέσω του διδακτικού διαλόγου, τις απόψεις τους και τη δική τους στάση απέναντι στο προς μελέτη θέμα, επιδιώκοντας, με αυτόν τον τρόπο, την ενεργή συμμετοχή τους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το θέμα του εν λόγω σεναρίου επιλέχθηκε λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η μελέτη κειμένων που ως θέμα τους έχουν, μεταξύ άλλων, και την πραγμάτευση κοινωνικών προβλημάτων, πόσο μάλλον όταν τα εν λόγω κοινωνικά προβλήματα αποτελούν θέματα που απασχολούν και τις σύγχρονες κοινωνίες της εποχής μας. Η σύγκριση της στάσης που υιοθετούν οι προς μελέτη λογοτέχνες απέναντι στο θέμα της αστικοποίησης της ζωής και των προβλημάτων που απορρέουν από αυτή, με τις

απόψεις που επικρατούν στις μέρες μας για το ίδιο θέμα, μπορεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών, αφού καθημερινά ακούν ή συμμετέχουν σε συζητήσεις που αφορούν στο περιβάλλον ή στις αλλαγές που προκάλεσε σε ποικίλα επίπεδα η αστική ζωή. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να στηριχθούν στα προσωπικά τους βιώματα, τις εμπειρίες τους, προκειμένου να προβούν σε σχολιασμό των κειμένων που θα μελετήσουν και να διαφοροποιηθούν ή και να ταυτιστούν με τους προς μελέτη λογοτέχνες, κατανοώντας, ταυτοχρόνως, πως η ύπαρξη προβλημάτων, όπως αυτό της αστυφιλίας, δεν αποτελεί μόνο σύγχρονο πρόβλημα, αλλά είχε εντοπιστεί αρκετά χρόνια πριν και έχει αποτυπωθεί στη λογοτεχνία.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας για το Λύκειο, ένας από τους προς κατάκτηση στόχους από τους μαθητές είναι και «η ευαισθητοποίησή τους σε καίρια θέματα-προβλήματα του ανθρώπου και της κοινωνικής ζωής του, αλλά και η σύνδεση των μορφών και των αξιών του πολιτισμού με τη ζωή και με ευρύτερο πολιτισμικό περιβάλλον».

Η παρούσα πρόταση διδασκαλίας και το θέμα που επιλέχθηκε συνδέονται άμεσα με τον παραπάνω στόχο αφού, μέσα από την ανάγνωση ποικίλων κειμένων του σχολικού εγχειριδίου της Γ' τάξης του Λυκείου, αλλά και παράλληλων κειμένων της ίδιας ή άλλων τάξεων, το εν λόγω σενάριο πραγματεύεται το θέμα των αλλαγών που συντελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία στην πορεία της προς την αστικοποίηση και, επομένως, οι μαθητές θα μπορέσουν να έρθουν σε επαφή με αυτό το καίριο τότε κοινωνικό θέμα, που τυγχάνει να αποτελεί φλέγον πρόβλημα και στις μέρες μας και που πράγματι εξαρτάται και από τις γενικότερες αλλαγές που συντελούνται σε πολιτισμικό επίπεδο σε μία κοινωνία. Στόχος είναι οι μαθητές να παρατηρήσουν, να διερευνήσουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να ερμηνεύσουν τη στάση κάθε λογοτέχνη, του οποίου το κείμενο θα μελετήσουν, απέναντι στον σύγχρονο

πολιτισμό, αλλά και τον τρόπο, με τον οποίο αποδίδονται τα λεγόμενά του, οι σκέψεις και οι απόψεις του (εκφραστικά μέσα, ύφος κλπ).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν σενάριο εξέχουσα θέση δίνεται στη χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η εξοικείωση των μαθητών με τα ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης, η απόκτηση ικανοτήτων ως προς την επιλογή, χρήση και αξιολόγηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, η ικανότητα παραγωγής γραπτού λόγου μέσω του περιβάλλοντος του επεξεργαστή κειμένου ή του λογισμικού παρουσίασης (Word, PowerPoint), η εξοικείωση με την αξιοποίηση των πολυμέσων (π.χ. βίντεο) για την αισθητική απόλαυση των ποιητικών κειμένων, αλλά και την ερμηνευτική προσέγγισή τους είναι μερικά από τα αναμενόμενα οφέλη για τους μαθητές που απορρέουν από τη δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Οι Νέες Τεχνολογίες, άλλωστε, προσφέρουν ανεξάντλητες δυνατότητες επικοινωνίας και γνώσεις και μπορούν να λειτουργήσουν επικουρικά κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας (Παντζαρέλας 2012).

Επιπλέον, το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, λειτουργώντας ως εικονικός χώρος συνάντησης, συνεργασίας, ανταλλαγής απόψεων και ανατροφοδότησης προσδίδει στο σενάριο επιπλέον διδακτική αξία.

Τέλος, αν οι μαθητές επιλέξουν τη διαδικασία δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών, όπως σημειώνεται στη συνέχεια του σεναρίου (βλ. παρακάτω: [Άλλες εκδοχές](#)), τότε στα αναμενόμενα οφέλη προστίθεται η όξυνση της κριτικής σκέψης των μαθητών με τη συμβολή της εικονιστικής μάθησης, μέσω της γραφικής αναπαράστασης και παρουσίασης μιας ιδέας ή πληροφορίας.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Λυκείου

Εμμανουήλ Ροΐδης, [«Αθηναϊκοί περίπατοι»](#)

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

A. Ποίηση

Μανόλης Αναγνωστάκης, [«Θεσσαλονίκη, Μέρρες του 1969 μ.Χ.»](#)

Γιάννης Βαρβέρης, [«Νεκρή φύση σε κήπο»](#)

Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου, [«Το σπίτι»](#)

Λευτέρης Πούλιος, [«Δρόμοι»](#)

Δήμητρα Χριστοδούλου, [«Για ένα παιδί που κοιμάται»](#)

B. Πεζογραφία

Βασίλης Βασιλικός, [«Το φύλλο»](#)

Τάκης Κουφόπουλος, [«Σώματα και χρώματα»](#)

Νίκος Μπακόλας, [«Μυθολογία» \(Η κάθοδος-απόσπασμα\)](#)

Δημήτρης Χατζής, [«Ο Σιούλας ο ταμπάκος»](#)

Λογοτεχνικά κείμενα άλλων σχολικών εγχειριδίων:

Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ' Λυκείου Θεωρητικής κατεύθυνσης- Θετικής κατεύθυνσης επιλογής.

Γιώργος Ιωάννου, [«Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#)

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, [«Όνειρο στο κύμα»](#) (α' ενότητα)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Τάσος Λειβαδίτης, [«Αιώνας εμπορίου»](#). Ποίηση. Τόμος πρώτος, 425-426. Αθήνα: Κέδρος, 1985.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Βίντεο

[20 χρόνια επίκαιρα 1947-1967, 20 επίκαιρα χρόνια, επεισόδιο 006](#) [πηγή: Ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ].

Ιστοσελίδες

Ιστοσελίδα για τον [Νίκο Μπακόλα](#)

Ίδρυμα [Μεΐζονος](#) Ελληνισμού

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση-πριν την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

1^η ώρα (αίθουσα προβολών ή σχολική τάξη)

Βασικός στόχος της Α' φάσης είναι αφενός η ενημέρωση των μαθητών για το θεματικό άξονα του σεναρίου και τα κείμενα που έχουν επιλεγεί για τη διδασκαλία του, και αφετέρου η πρόκληση του ενδιαφέροντός τους, κάτι που αποτελεί έναν πολύ σημαντικό και δύσκολο στόχο, μιας που οι μαθητές της Γ' τάξης του Λυκείου, επιφορτισμένοι με πολλές ευθύνες και πιεζόμενοι από το άγχος των πανελληνίων εξετάσεων, συνήθως δείχνουν μειωμένο ενδιαφέρον για τα μαθήματα γενικής παιδείας, ένα από τα οποία είναι και το μάθημα της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Μολονότι, το παρόν σενάριο δεν προτείνει σε πολλές δραστηριότητες την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, καθώς οι μαθητές της Γ' Λυκείου, λόγω των απαιτήσεων που προκύπτουν από την προετοιμασία τους για τις εξετάσεις σε πανελλαδικό επίπεδο, έχουν συνηθίσει να εργάζονται ατομικά, ωστόσο, καλό είναι ο εκπαιδευτικός, αν δεν έχει ήδη εργαστεί στο παρελθόν στηριζόμενος στην εργασία σε ομάδες, πριν την έναρξη της παρούσας φάσης, να έχει μεριμνήσει για τη διαμόρφωση ομάδας, για όσες δραστηριότητες γίνουν ομαδικά, ώστε να δημιουργηθεί κλίμα συνεργασίας και οικειότητας μεταξύ των μαθητών.

Προτείνεται οι ομάδες των μαθητών να είναι τετραμελείς, όπου κάθε μαθητής θα αναλάβει κι από έναν ρόλο: κάποιος θα είναι ο γραμματέας που θα κρατά το ημερολόγιο της ομάδας, κάποιος άλλος ο συντονιστής κλπ. Θα ήταν προτιμότερο οι ομάδες να μη διαμορφωθούν αποκλειστικά με βάση τις επιλογές των μαθητών, αλλά μπορεί οι τελευταίοι να επιλέξουν π.χ. έναν συμμαθητή τους, με τον οποίο μπορούν άμεσα να συνεργάζονται και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας να προκύψουν μέσα από

ένα κοινωνιόγραμμα της τάξης, στο οποίο θα λαμβάνεται υπόψη π.χ. και η γνώση Η/Υ, το ενδιαφέρον για την ποίηση ή τη λογοτεχνία γενικότερα.

Επισημαίνεται πως καλό είναι σε αυτό το σημείο ο εκπαιδευτικός να ενημερώσει τους μαθητές ότι θα πρέπει καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου να κρατούν ημερολόγιο, στο οποίο να καταγράφουν ό,τι γίνεται κατά τις τρεις φάσεις του σεναρίου, αλλά και ατομικό και ομαδικό φάκελο, όπου θα φυλάσσονται οι ατομικές και ομαδικές εργασίες αντιστοίχως. Ο εκπαιδευτικός, επιπλέον, έχει ήδη φροντίσει ώστε οι μαθητές να έχουν εξοικειωθεί με το ηλεκτρονικό περιβάλλον, στο οποίο θα συνεργάζονται, ανταλλάσσοντας απόψεις.

Οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός μεταβαίνουν στην αίθουσα προβολών του σχολείου ή, αν δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, παραμένουν στην τάξη, χρησιμοποιώντας τον βιντεοπροβολέα.

Η φάση αυτή ξεκινά με ένα ερώτημα αφορμή που τίθεται από τον εκπαιδευτικό στην ολομέλεια της τάξης: *Στο βιβλίο της νεοελληνικής λογοτεχνίας της Γ' Λυκείου ανθολογούνται ποιήματα και πεζά κείμενα της μεταπολεμικής περιόδου. Ποια προβλήματα νομίζετε ότι απασχολούσαν τους μεταπολεμικούς λογοτέχνες, εκτός από τις μνήμες από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον εμφύλιο; Κατά τη δεκαετία του 1950, 1960 ή του 1970 ποια προβλήματα νομίζετε ότι αντιμετώπιζε η ελληνική κοινωνία, τα οποία εντοπίζουν οι λογοτέχνες;*

Γίνεται συζήτηση πέντε περίπου λεπτών και οι μαθητές με τη μέθοδο καταιγισμού ιδεών (brain storming) αναφέρουν τις απόψεις τους στο παραπάνω ερώτημα. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει αυτές τις απόψεις στον πίνακα, για να μπορούν να τις βλέπουν όλοι οι μαθητές και να συγκρίνουν τις απαντήσεις των συμμαθητών τους, βλέποντας αν ταυτίζονται ή διαφοροποιούνται από τις δικές τους.

Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν στο παραπάνω ερώτημα και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός τους ζητεί να γίνει μία γρήγορη ανάγνωση των σελίδων 7, 11, 12, 147-148 των εισαγωγών του σχολικού εγχειριδίου της νεοελληνικής

λογοτεχνίας της Γ΄ Λυκείου και να υπογραμμίσουν συγκεκριμένες γραμμές που αναφέρονται στην κατάσταση που επικρατούσε στην Ελλάδα κατά την περίοδο μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, από την οποία οι λογοτέχνες έχουν επηρεαστεί. Εναλλακτικά, για λόγους οικονομίας χρόνου μπορεί ο εκπαιδευτικός να ζητήσει από τους μαθητές να υπογραμμίσουν συγκεκριμένες γραμμές από τις παραπάνω σελίδες, στις οποίες επιθυμεί να σταθεί η συζήτηση, χωρίς να προηγηθεί ανάγνωσή τους στην τάξη (15΄ περίπου).

Ακολουθεί ολιγόλεπτη συζήτηση και οι μαθητές κρίνουν, αξιολογούν τις κοινωνικές καταστάσεις και τα ανακλύψαντα προβλήματα της τότε ελληνικής κοινωνίας, προσπαθώντας να οδηγηθούν και σε μία σύγκριση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα του τώρα. Τα αποτελέσματα της συζήτησης καταγράφονται στον πίνακα και οι απαντήσεις που αφορούν στη σύγκριση των προβλημάτων της Ελλάδας του παρόντος και του παρελθόντος καταγράφονται με τη μορφή στηλών, στις οποίες ο εκπαιδευτικός θα υπογραμμίσει τα προβλήματα που εντόπισαν οι μαθητές και εμφανίζονται ως κοινά και στις δύο εποχές. Τους ζητείται να εστιάσουν στα προβλήματα που απορρέουν από την αστικοποίηση της ζωής (5-7΄ περίπου).

Στη συνέχεια (23΄ περίπου) γίνονται γνωστά στους μαθητές τα κείμενα, τα οποία θα πραγματευτούν κατά τη διάρκεια του σεναρίου. Για τα κείμενα που βρίσκονται εκτός του σχολικού εγχειριδίου της νεοελληνικής λογοτεχνίας της Γ΄ Λυκείου και τα οποία θα αναγνωσθούν ως παράλληλα, θα μπορούσε ο εκπαιδευτικός να μοιράσει στους μαθητές του ένα ανθολόγιο κειμένων. Τους μοιράζει και ένα δελτίο ανάγνωσης, στο οποίο μπορεί να τους ζητήσει, καθώς ακούγεται η ανάγνωση των κειμένων στην τάξη, να κρατούν κάποιες σημειώσεις, αφενός για να γίνει η ανάγνωση πιο ενδιαφέρουσα και αφετέρου για να κωδικοποιήσουν τα πιο κύρια και κομβικά σημεία του κειμένου που διαβάζουν, εστιάζοντας στο θέμα του σεναρίου, δηλαδή πώς αποτυπώνεται στα λογοτεχνικά κείμενα που διαβάζουν η αλλαγή της ελληνικής κοινωνίας, καθώς εκείνη οδεύει προς την αστικοποίηση. Η ανάγνωση είναι

προτιμότερο να γίνει από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό ή από κάποιον μαθητή μεγαλοφώνως, καθώς πιστεύεται πως αποτελεί μέρος της ερμηνείας του κειμένου.

Ένα δελτίο ανάγνωσης θα μπορούσε να είναι το παρακάτω:

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	
Τίτλος κειμένου	
Συγγραφέας	
Εποχή στην οποία αναφέρεται το κείμενο	
Ποιες αλλαγές εντοπίζονται από τον συγγραφέα του κειμένου ότι συντελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία λόγω της αστικοποίησης της ζωής;	
Ποια είναι η στάση του συγγραφέα απέναντι στις παραπάνω αλλαγές; Είναι στάση αποδοχής ή αμφισβήτησης;	

Τα κείμενα που θα πραγματευτούν μαθητές και εκπαιδευτικός στην τάξη έχουν ήδη καταγραφεί αναλυτικά παραπάνω (βλ. [Κείμενα](#)).

Ξεκινά η ανάγνωση των κειμένων: [«Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»](#), [«Το σπίτι»](#), [«Δρόμοι»](#). Οι μαθητές ενθαρρύνονται να συμπληρώσουν τα αναγνωστικά δελτία.

Μετά το τέλος αυτής της πρώτης ώρας της Α΄ φάσης ο εκπαιδευτικός αναθέτει ατομική εργασία στους μαθητές. Ενθαρρύνει εναλλακτικά όσους έχουν τη δυνατότητα (σύνδεση με διαδίκτυο) να εισέλθουν στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, με σκοπό να συνεχίσουν την επικοινωνία τους, ασύγχρονη πια, θέτοντας το ερώτημα, το οποίο θα είναι αναρτημένο στο ιστολόγιο και στο οποίο οι μαθητές

καλούνται να απαντήσουν: *ποια εικόνα της ελληνικής κοινωνίας προβάλλεται μέσα από τα ποιητικά κείμενα που αναγνώστηκαν στην τάξη; Ποια προβλήματα επισημαίνονται από τους λογοτέχνες και ποια είναι η στάση τους απέναντι σε αυτά; Οι μαθητές απαντούν, μέσω του ιστολογίου, ενώ, ταυτοχρόνως, έχουν τη δυνατότητα να σχολιάσουν τις απαντήσεις των συμμαθητών τους, να ανταλλάσσουν ιδέες και απόψεις. Σκόπιμο είναι ο ίδιος ο εκπαιδευτικός να εισέρχεται στο ιστολόγιο και να προβαίνει σε σχολιασμό των απαντήσεων των μαθητών, κάτι που θα αποτελέσει κίνητρο, αφού θα λειτουργήσει ενθαρρυντικά για τους μαθητές. Όσοι μαθητές δεν διαθέτουν Η/Υ ή σύνδεση με το διαδίκτυο απαντούν στο παραπάνω ερώτημα που τέθηκε από τον εκπαιδευτικό σε χειρόγραφη μορφή και κρατούν την απάντησή τους στον ατομικό του φάκελο.*

2^η ώρα (σχολική τάξη)

Τα πρώτα λεπτά (ενδεικτικά 5') της 2^{ης} ώρας της Α' φάσης μαθητές και εκπαιδευτικός συζητούν για την ατομική εργασία που τους ανατέθηκε την προηγούμενη διδακτική ώρα, για τις απόψεις περί της εικόνας της ελληνικής κοινωνίας, έτσι όπως προβάλλεται μέσα από τα ποιητικά κείμενα που αναγνώστηκαν στην τάξη. Η συζήτηση κλείνει με τις δικές τους απόψεις, κατά πόσο ταυτίζονται ή διαφοροποιούνται από αυτές που εκφράζονται από τα ποιητικά κείμενα που έχουν ήδη διαβάσει.

Στη συνέχεια η τάξη προετοιμάζεται για την ανάγνωση των τριών τελευταίων κειμένων από την πεζογραφία της μεταπολεμικής λογοτεχνίας. Τα κείμενα είναι:

Τάκης Κουφόπουλος, [«Σώματα και χρώματα»](#)

Νίκος Μπακόλας, [«Μυθολογία» \(Η κάθοδος-απόσπασμα\)](#)

Δημήτρης Χατζής, [«Ο Σιούλας ο ταμπάκος»](#)

Λόγω της έκτασης των κειμένων και του χρονικού περιορισμού, θα μπορούσε να γίνει ανάγνωση μέσα στην τάξη συγκεκριμένων ενοτήτων των παραπάνω κειμένων, τις οποίες ο εκπαιδευτικός θα έχει επιλέξει και στις οποίες θα διαφαίνονται

καλύτερα οι αλλαγές στην ελληνική κοινωνία του μεταπολέμου, έτσι όπως εντοπίζονται από τους λογοτέχνες. Πρέπει εδώ να τονιστεί πως ο εκπαιδευτικός θα ενθαρρύνει τους μαθητές να αναγνώσουν και τις υπόλοιπες ενότητες των τριών παραπάνω κειμένων στο σπίτι, αφού για την πραγμάτευση των δραστηριοτήτων της Β' φάσης θα χρειαστεί να έχουν οι μαθητές συνολική εικόνα των κειμένων.

Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης μέσα στη σχολική τάξη οι μαθητές μπορούν να συμπληρώνουν τα αναγνωστικά τους δελτία, όπως έπραξαν και κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα.

Μετά το τέλος της ανάγνωσης ακολουθεί ολιγόλεπτη συζήτηση (2-3') στην τάξη, που προσανατολίζεται στις απόψεις που εκφράζουν οι λογοτέχνες για την αλλαγή που προκάλεσε στην ελληνική κοινωνία η αστικοποίηση της ζωής, η οποία μπορεί να συγκριθεί με την εικόνα της σύγχρονης Ελλάδας, προκειμένου οι μαθητές να εντοπίσουν τυχόν ομοιότητες ή διαφορές, όσον αφορά στα προβλήματα που είναι σύμφυτα με την αστική ζωή.

Μετά το τέλος αυτής της 2^{ης} ώρας μπορούν τόσο οι μαθητές όσο και ο εκπαιδευτικός να προβούν σε μία αξιολόγηση της Α' φάσης, στην οποία θα κληθούν να κρίνουν την επίτευξη των στόχων που είχαν αρχικώς τεθεί, με βασικότερους αφενός την πρόκληση του ενδιαφέροντος των μαθητών και αφετέρου την ενημέρωσή τους για το περιεχόμενο της θεματικής ενότητας, με την οποία θα ασχοληθούν.

Προτείνεται η συμπλήρωση από τους μαθητές ενός πίνακα (στο σπίτι ή εντός της σχολικής τάξης, αν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος), ο οποίος μετά τη συμπλήρωσή του θα φυλαχτεί στον ατομικό τους φάκελο και θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής ερωτήματα-κριτήρια, τα οποία οι μαθητές αξιολογούν:

ΕΡΩΤΗΜΑ-ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
1. Έγινε κατανοητό το θέμα του σεναρίου που θα διδαχθούμε;			
2. Μετά το τέλος της Α' φάσης			

προκλήθηκε το ενδιαφέρον σας για τη συνέχεια;			
3. Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών έκαναν, κατά τη γνώμη σας, το μάθημα πιο ενδιαφέρον και ελκυστικό;			
4. Ήταν σαφείς οι οδηγίες που σας δόθηκαν κατά τη διάρκεια της Α' φάσης από τον εκπαιδευτικό;			

B' φάση-κυρίως ανάγνωσης (4 διδακτικές ώρες)

Στη Β' φάση, η μέθοδος διδασκαλίας είναι η μετωπική και η ομαδοσυνεργατική, ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί τόσο η ατομική αξιολόγηση, όσο και η ομαδική, μέσω της συνεργασίας με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Από τις πέντε διδακτικές ώρες που προτείνονται σε αυτήν τη Β' φάση, οι τέσσερις θα αναλωθούν σε ασκήσεις και δραστηριότητες των μαθητών, ατομικές ή ομαδικές και η πέμπτη ώρα θα αφιερωθεί σε μία σύντομη παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, προκειμένου όλοι οι μαθητές να ενημερωθούν για τις εργασίες των υπολοίπων ομάδων και να προβούν σε μία σύντομη αξιολόγησή τους, μέσω ενός γόνιμου διαλόγου. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες αυτής της φάσης προβλέπεται να είναι δύο σε αριθμό, η πρώτη ατομική και η δεύτερη ομαδική, στην οποία θα χρειαστεί η συνεργασία και η συμβολή όλων των μελών της ομάδας.

Πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί πως αν δεν υπάρχει η δυνατότητα στο σχολικό εργαστήριο πληροφορικής να είναι διαθέσιμοι τόσοι Η/Υ όσοι απαιτούνται για να εργαστούν ατομικά οι μαθητές, μπορεί εναλλακτικά ο εκπαιδευτικός να μετατρέψει και την πρώτη δραστηριότητα από ατομική σε ομαδική, κατά τη διάρκεια της οποίας θα απαιτούνται έξι Η/Υ, όσες και οι ομάδες των μαθητών.

Τα κείμενα που έχουν επιλεγεί καλύπτουν και την πρώτη και τη δεύτερη μεταπολεμική γενιά, που σύμφωνα με το σχολικό εγχειρίδιο της νεοελληνικής λογοτεχνίας της Γ΄ Λυκείου (σελ.7-8), στις περιόδους αυτές ανήκουν ποιητές και πεζογράφοι που γεννήθηκαν μεταξύ του 1918-1928 και 1928-1940 αντιστοίχως. Όσον αφορά στα ποιητικά κείμενα, επιλέχθηκαν και δείγματα ποίησης της γενιάς του 1970, έτσι ώστε οι μαθητές να σχηματίσουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την αλλαγή της ελληνικής κοινωνίας προς την αστικοποίηση για τις δεκαετίες 1950 έως 1980 περίπου. Η επιλογή του διηγήματος του Παπαδιαμάντη «Όνειρο στο κύμα» και συγκεκριμένα της πρώτης ενότητας ως παράλληλου κειμένου θα συμβάλει στην κατανόηση από τους μαθητές των κοινών στοιχείων της αστικής ζωής των κειμένων της μεταπολεμικής γενιάς και του Παπαδιαμάντη που ανήκει στη λογοτεχνική γενιά του 1880.

Για να υπάρξει ίση κατανομή του βαθμού δυσκολίας μεταξύ των ομάδων όσον αφορά στην έκταση των κειμένων που θα τους δοθούν για ανάγνωση, δεδομένου ότι κάποιες ομάδες θα αναλάβουν να πραγματευτούν τα ποιητικά κείμενα, που είναι εκ των πραγμάτων μικρότερα σε έκταση από τα πεζά, οι δραστηριότητες που θα δοθούν θα έχουν τέτοια δομή, που θα περιλαμβάνουν ίσως διαφορετικό αριθμό ζητούμενων, αν κάτι τέτοιο παραστεί αναγκαίο.

Η ατομική εργασία, διάρκειας δύο ωρών, αποτελεί την πρώτη δραστηριότητα, για την οποία απαιτείται η συμβολή των Νέων Τεχνολογιών. Σημειωτέον, ότι μπορεί η συγκεκριμένη δραστηριότητα να χαρακτηρίζεται ατομική, όμως σε κάθε ομάδα θα δοθούν διαφορετικά κείμενα, με τα οποία κάθε μαθητής-μέλος της συγκεκριμένης ομάδας θα εργάζεται ατομικά.

Η ομαδική εργασία, της οποίας η διάρκεια είναι, επίσης, δύο διδακτικών ωρών, απαιτεί τη χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου, όπου οι μαθητές θα συντάσσουν τα κείμενά τους ή θα αναζητούν πληροφορίες μέσω του διαδικτύου και στη συνέχεια θα αναρτούν τις εργασίες τους στο ιστολόγιο της τάξης.

Τονίζεται ότι καθ' όλη τη διάρκεια της Β' φάσης ο εκπαιδευτικός έχει διακριτική παρουσία, αφού ο ρόλος που αναλαμβάνει είναι καθοδηγητικός και συμβουλευτικός, ενθαρρύνοντας τους μαθητές και τις ομάδες στο έργο τους και επιλύοντας απορίες, αν χρειαστεί. Αναλυτικά, η διδακτική πορεία της Β' φάσης έχει ως ακολούθως:

1η -2η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Τα πρώτα λεπτά (2'-3') αυτής της ώρας ο εκπαιδευτικός θέτει στις ομάδες, ειδικά σε εκείνες, οι οποίες θα πραγματευτούν πεζά κείμενα, το ερώτημα ποιες είναι οι εντυπώσεις τους από την ανάγνωση των κειμένων που έγινε στην τάξη, την οποία, ενδεχομένως, επανέλαβαν ή ολοκλήρωσαν στο σπίτι, δεδομένου ότι ειδικά για τα πεζά κείμενα αναγνώστηκαν στην τάξη οι ενότητες εκείνες μόνο, στις οποίες διαφαινόταν εντονότερα η στάση των πεζογράφων για την αλλαγή που υπέστη η ελληνική κοινωνία λόγω της αστικοποίησης και ζητήθηκε από τους μαθητές να διαβάσουν και τις υπόλοιπες ενότητες ατομικά στο σπίτι.

Στη συνέχεια, μοιράζονται στις ομάδες τα φύλλα εργασίας, με τα οποία θα ασχοληθούν. Κατά την πρώτη αυτή ώρα της Β' φάσης, οι μαθητές εργάζονται ατομικά (ή ομαδικά, ανάλογα με τις δυνατότητες που παρέχει το εργαστήριο πληροφορικής), ασχολούμενοι με την πρώτη δραστηριότητα των φύλλων εργασίας.

Πρέπει να τονιστεί πως καθώς κάποιες από τις ομάδες καλούνται στα πλαίσια των δραστηριοτήτων που θα τους ανατεθεί να χρησιμοποιήσουν το πρόγραμμα Google Earth, οφείλει ο εκπαιδευτικός, σε περίπτωση που το παραπάνω πρόγραμμα δεν είναι ήδη εγκατεστημένο στους Η/Υ του εργαστηρίου πληροφορικής, να έχει μεριμνήσει, πριν από την έναρξη της Β' φάσης, για την εγκατάστασή του.

Οι μαθητές με τη λήξη της διδακτικής ώρας αναρτούν τις απαντήσεις τους στο ιστολόγιο της τάξης, προκειμένου να δεχθούν ανατροφοδότηση από τους συμμαθητές τους, αλλά και να έχουν συνολική εποπτεία των απαντήσεων όλων των ομάδων στη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

3^η - 4^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Οι μαθητές κατά τη διάρκεια αυτού του διδακτικού διώρου μεταβαίνουν στον χώρο του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου, όπου θα εργαστούν ομαδικά και συνεπώς απαιτούνται έξι Η/Υ, ένας για κάθε ομάδα.

Πριν την έναρξη της Β΄ φάσης καλό είναι ο εκπαιδευτικός να έχει ήδη επισημάνει στους μαθητές πως σκοπός της εργασίας σε ομάδες είναι αφενός η ενασχόληση με την ομαδική δραστηριότητα που θα τους ανατεθεί και αφετέρου η ενεργή συμμετοχή και συνεργασία όλων των μελών της ομάδας, της οποίας κάθε μέλος οφείλει να αναλάβει και έναν συγκεκριμένο ρόλο. Κάποιος θα είναι ο συντονιστής της ομάδας, κάποιος άλλος ο γραμματέας της, ενώ όποιος είναι πιο εξοικειωμένος με τους Η/Υ θα μπορούσε να είναι ο δαχτυλογράφος κλπ.

Η δεύτερη αυτή δραστηριότητα, της οποίας προϋπόθεση αποτελεί η κατανόηση των ήδη αναγνωσμένων κειμένων και η κριτική σκέψη των μαθητών επικεντρώνεται σε ό,τι αποτελεί θεματικό άξονα του παρόντος σεναρίου, δηλαδή αφενός στη συνειδητοποίηση από την πλευρά των μαθητών πως η ελληνική κοινωνία του μεταπολέμου ήταν η κοινωνία των αλλαγών, της ανάπτυξης και της αστικοποίησης και αφετέρου στην αναζήτηση και ερμηνεία της στάσης, αρνητικής ή θετικής των λογοτεχνών απέναντι στις παραπάνω αλλαγές. Ταυτόχρονα, οι μαθητές για τη συγκέντρωση των πληροφοριών που απαιτούνται για την εκπόνηση της δεύτερης αυτής ομαδικής δραστηριότητας καλούνται να αναζητήσουν, να ανακαλύψουν, να κρίνουν και στη συνέχεια να αξιοποιήσουν δημιουργικά τις πληροφορίες από το διαδίκτυο.

Οι μαθητές τα τελευταία λεπτά της 4^{ης} ώρας, μετά την εκπόνηση των ομαδικών εργασιών τους, αναλαμβάνουν την ανάρτησή τους στον χώρο του ιστολογίου της τάξης, όπου θα δεχθούν την ανατροφοδότηση των υπολοίπων ομάδων, ύστερα από ενθάρρυνση και του εκπαιδευτικού.

5^η ώρα (σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών)

Την τελευταία αυτή ώρα της Β΄ φάσης γίνεται με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα η παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, προκειμένου να επιτευχθεί η ανασύνθεση. Σε περίπτωση που η σχολική μονάδα δεν διαθέτει αίθουσα προβολών, θα μπορούσε η παρουσίαση να λάβει χώρα στη σχολική τάξη.

Κάθε ομάδα με τη σειρά των φύλλων εργασίας θα αναλάβει την παρουσίαση στην ολομέλεια. Προκειμένου να προλάβουν και οι έξι ομάδες να παρουσιάσουν τις εργασίες τους σε μία διδακτική ώρα, καλό θα ήταν να έχουν ενημερωθεί οι μαθητές από το τέλος της προηγούμενης συνάντησης, να ετοιμάσουν μία περίληψη της εργασίας τους ή εναλλακτικά να επικεντρωθούν στα πιο σημαντικά σημεία της.

Προτείνεται ο χρόνος που θα έχουν στη διάθεσή τους οι ομάδες για την παρουσίαση να είναι ενδεικτικά πέντε περίπου λεπτά, έτσι ώστε να υπάρξει διαθέσιμος χρόνος για μία σύντομη αξιολόγηση κάθε ομάδας από τις υπόλοιπες με κριτήρια τον βαθμό κατανόησης των κειμένων και την ανταπόκριση των ομάδων στις προτεινόμενες δραστηριότητες, την ορθή χρήση του λόγου, ενταγμένου στο κατάλληλο επικοινωνιακό πλαίσιο, αλλά και την ικανότητα αξιοποίησης του Η/Υ.

Μετά το τέλος της παρουσίασης των εργασιών των ομάδων μπορεί να δοθεί ατομική εργασία για το σπίτι, στην οποία οι μαθητές καλούνται να αναφέρουν σε ένα σύντομο κείμενο ποιο από τα προς μελέτη κείμενα, ποιητικά ή πεζά, των άλλων ομάδων τους κίνησε περισσότερο το ενδιαφέρον και γιατί. Η δραστηριότητα αυτή προϋποθέτει οι μαθητές να έχουν παρακολουθήσει με προσοχή την παρουσίαση των εργασιών των άλλων ομάδων, κάτι που συμβάλλει αποφασιστικά στη σφαιρική και ολοκληρωμένη κατανόηση των προς ανάγνωση κειμένων, αλλά και του προς επεξεργασία θέματος του σεναρίου. Ταυτοχρόνως, καλούνται μαθητές και εκπαιδευτικός να προβληματιστούν πάνω στα ακόλουθα κριτήρια-ερωτήματα:

Επιτεύχθηκαν οι στόχοι της Β΄ φάσης; Δηλαδή:

- η παραγωγή γραπτού λόγου, ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο και το κειμενικό είδος (βιβλιοκριτική, άρθρο κλπ.),
- η κατανόηση της χρήσης των αφηγηματικών τεχνικών, των εκφραστικών μέσων και των λογοτεχνικών ρευμάτων (π.χ. ρεαλισμός),
- η συνειδητοποίηση της αλλαγής και της ανάπτυξής της μεταπολεμικής ελληνικής κοινωνίας,
- η αναζήτηση της στάσης κάθε λογοτέχνη, ποιητή ή πεζογράφου, απέναντι στην παραπάνω αλλαγή.

Γ' φάση-μετά την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

Σκοπός της Γ' φάσης είναι αφενός να επιτευχθεί η ανασύνθεση και αφετέρου να ελεγχθεί ποιες γνώσεις απέκτησαν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της Α' και Β' φάσης, αν δηλαδή κατανόησαν πως μέσα από τα κείμενα της μεταπολεμικής λογοτεχνίας, πεζά και ποιητικά, αποτυπώνεται η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας εκείνης της εποχής, που είναι μια εποχή αλλαγής, οικονομικής ανάπτυξης, αστικοποίησης.

Στη φάση αυτή οι μαθητές εργάζονται ατομικά και συνθέτουν τις εργασίες που τους έχουν ανατεθεί. Δίνεται, επίσης, στους μαθητές η δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο εργασιών. Με τις δραστηριότητες που προτείνονται παρακάτω, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προβεί και σε μια επί της ουσίας αξιολόγηση του βαθμού κατανόησης από τους μαθητές του περιεχομένου της ενότητας του διδάχθηκε μέσω του σεναρίου, της ορθής χρήσης του λόγου, ενταγμένης σε επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο, βιβλιοκριτική), της δημιουργικής αξιοποίησης των ΤΠΕ (ανατροφοδότηση από τους ίδιους τους μαθητές μέσω του ιστολογίου κλπ.). Στα τελευταία λεπτά της Γ' φάσης ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να μοιράσει στους μαθητές έναν πίνακα με ερωτήματα-κριτήρια ίδια ή παρόμοια με αυτά που δόθηκαν στη Β' φάση, προκειμένου να επιτευχθεί η αυτοαξιολόγηση, αλλά και να κριθεί η κατανόηση και η αποτελεσματικότητα του σεναρίου. Ο πίνακας θα μπορούσε να συμπληρωθεί στην

τάξη, πριν τη λήξη της διδακτικής ώρας ή ελλείψει χρόνου να ζητηθεί να συμπληρωθεί στο σπίτι από τους μαθητές.

Αναλυτικά, η Γ΄ φάση έχει ως ακολούθως:

1^η διδακτική ώρα (σχολική τάξη)

Ο εκπαιδευτικός κατά την πρώτη αυτή ώρα της Γ΄ φάσης ενημερώνει αρχικά τους μαθητές πως κατά τη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας θα εργαστούν ατομικά. Στη συνέχεια τους τονίζει πως μπορούν μεταξύ των δύο δραστηριοτήτων που θα τους δοθούν να επιλέξουν μία από αυτές και να την κρατήσουν σε χειρόγραφη μορφή στον ατομικό τους φάκελο.

Ζητείται από τους μαθητές, ως πρώτη δραστηριότητα, να διαβάσουν εν τάχει το β΄ μισό της α΄ ενότητας (σελ. 162) του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα (σελ. 249-250) του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#). Στη συνέχεια, αφού ανακαλέσουν στη μνήμη τους και τα υπόλοιπα έξι κείμενα που αναγνώστηκαν κατά την Α΄ φάση μέσα στη σχολική τάξη, να γράψουν ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα προσπαθήσουν αφενός να συγκεντρώσουν και αφετέρου να σχολιάσουν όλες τις πληροφορίες για την Ελλάδα της αλλαγής που άντλησαν μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα που διάβασαν.

Εναλλακτικά, μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να επιλέξουν ένα από τα κείμενα που ήδη έχουν διαβάσει και να ετοιμάσουν μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα προσπαθούν να ελέγξουν, να σχολιάσουν κατά πόσο οι λογοτέχνες αποτυπώνουν με ζωντανό, εναργή τρόπο, χρησιμοποιώντας κατάλληλα εκφραστικά μέσα και ύφος, την αλλαγή της ελληνικής κοινωνίας προς την αστικοποίηση, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιστορικές πληροφορίες που άντλησαν τόσο από το [Ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ](#), όσο και από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#), κατά την Α΄ και Β΄ φάση του σεναρίου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας Α' - Α' ομάδα

Κείμενο:

Μανόλης Αναγνωστάκης, [«Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σελ. 54-55.

Β' φάση: δραστηριότητες

1^η -2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Ο ποιητής Μ. Αναγνωστάκης ανήκει στη Α' μεταπολεμική γενιά, της οποίας η ποίηση χαρακτηρίζεται ως κοινωνική, αντιστασιακή. Χαρακτηριστικό μιας τέτοιας ποίησης είναι ο ρεαλισμός. Αναφερθείτε σε συγκεκριμένα παραδείγματα μέσα από το ποιητικό κείμενο, τα οποία να επιβεβαιώνουν κάτι τέτοιο και γράψτε την απάντησή σας σε ένα αρχείο Word.

Μεταβείτε στην ιστοσελίδα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#), εισέλθετε στο ανθολόγιο αναγνώσεων και παρατηρήστε τους τίτλους ποιημάτων του Καβάφη. Ο τίτλος του ποιήματος του Αναγνωστάκη που μελετάτε θυμίζει ως προς τη δομή τίτλους ποιημάτων του Καβάφη; Δημιουργήστε ένα λογισμικό παρουσίασης, όπου θα καταγράψετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας. Στη συνέχεια σχολιάστε τη γλώσσα και κυρίως το ύφος του ποιήματος που σας δόθηκε. Συγκρίνετε με το ύφος των ποιημάτων του Καβάφη που γνωρίζετε από τις ως τώρα αναγνώσεις σας ή θα εντοπίσετε από το ανθολόγιο αναγνώσεων του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#). Δημιουργήστε άλλες δύο διαφάνειες στο λογισμικό παρουσίασης που ήδη έχετε

φτιάξει για να καταγράψετε συγκριτικά τις απαντήσεις σας. Αναρτήστε τις εργασίες σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

3^η -4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Ο Μ. Αναγνωστάκης ήδη από τον τίτλο του ποιήματος μας εισάγει στον αφηγηματικό χώρο και χρόνο. Με τη βοήθεια του προγράμματος Google Earth αναζητήστε τον αφηγηματικό χώρο, όπως δηλώνετε στην αρχή του ποιήματος. Στη συνέχεια να πείτε α. ποια στοιχεία της σύγχρονης μεγαλούπολης και του σύγχρονου τρόπου ζωής διαφαίνονται στο ποίημα αυτό και με ποια εκφραστικά μέσα δίδονται από τον ποιητή; και β. ποια είναι η στάση του απέναντι σε αυτήν την νέα εποχή; Για την απάντησή σας, η οποία θα γραφεί σε ένα λογισμικό παρουσίασης, να συμπεριλάβετε, αξιοποιώντας δημιουργικά, και πληροφορίες που θα αντλήσετε από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#) για τη συγκεκριμένη εποχή της σύγχρονης Ελλάδας. Αναρτήστε την απάντησή σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες

5^η ώρα. Αίθουσα προβολών ή σχολική τάξη

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1. Διαβάστε εν τάχει την α' ενότητα του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#) (σελ. 162 και 249-250 αντιστοίχως του σχολικού

εγχειριδίου της *Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Θεωρητικής Κατεύθυνσης* της Γ΄ Λυκείου). Αφού ανακαλέσετε στη μνήμη σας και τα κείμενα που διαβάσατε μέσα στη σχολική τάξη, να γράψετε σε ένα αρχείο Word ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα καταγράφετε ποιες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα την εποχή του μεταπολέμου παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ή

2. Επιλέξτε ένα από τα κείμενα που διαβάσατε και γράψτε σε ένα αρχείο Word μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα σχολιάζετε με ποιο τρόπο (εκφραστικά μέσα, ύφος) παρουσιάζουν οι λογοτέχνες την αλλαγή στην ελληνική κοινωνία προς την αστικοποίηση. Συγκρίνετε την πιστή απόδοση των αλλαγών αυτών από τους λογοτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου με τις ιστορικές πληροφορίες από το ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ που σας προβλήθηκε ή από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#).

Αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, για να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

Φύλλο εργασίας Β' - Β' ομάδα

Κείμενο:

Λευτέρης Πούλιος, [«Δρόμοι»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σελ. 126.

Β' φάση: δραστηριότητες

1^η -2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Ο τίτλος του ποιήματος σχετίζεται με τη λογοτεχνία “beat” που καλλιέργησε η γενιά των αμερικανών «μπίτνικ» της δεκαετίας του 1950 και υπόσχεται την περιπλάνηση, την αναζήτηση, την ελευθερία και την τάση φυγής. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες σχετικά με αυτό το λογοτεχνικό ρεύμα, τις οποίες θα αξιοποιήσετε για να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα: α. αναζητήστε τις επικλήσεις του ποιητή στους «δρόμους» και τις εικόνες που εισάγει κάθε επίκληση-προσφώνηση, τις οποίες και θα σχολιάσετε συντόμως β. πείτε κατά πόσο οι συγκεκριμένες εικόνες που εντοπίσατε επιβεβαιώνουν την ανάγκη φυγής και περιπλάνησης, που το παραπάνω λογοτεχνικό κίνημα, για το οποίο αντλήσατε πληροφορίες, εκφράζει. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

3^η – 4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Ο ποιητής ήδη από τον πρώτο στίχο μας εισάγει στον αφηγηματικό χώρο, μια μεγαλούπολη. Να βρείτε τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν τον παραπάνω αφηγηματικό χώρο. Ποια φαίνεται ότι είναι η στάση του ποιητή απέναντι στον σύγχρονο πολιτισμό; Γράψτε την απάντησή σας σε ένα αρχείο Word.

Στη συνέχεια, εστιάστε στους δύο τελευταίους στίχους του ποιήματος και επισημάνετε την εναλλαγή του γραμματικού προσώπου. Ποια αντίθεση εκφράζει ο

ποιητής και τι ακριβώς νομίζετε ότι δηλώνεται με αυτήν; Απαντήστε σε ένα αρχείο Word.

Ακολουθώντας, αναζητήστε στην ιστοσελίδα του ψηφιακού σχολείου το πεζογράφημα του Γ. Ιωάννου [«Μεσ στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#), αν δεν σας έχει ήδη δοθεί σε ανθολόγιο κειμένων. Συγκρίνετε τα δύο κείμενα ως προς τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου πολιτισμού και τη στάση του συγγραφέων τους απέναντι σε αυτά. Να καταγράψετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας σε ένα αρχείο λογισμικού παρουσίασης, τα οποία εν συνεχεία να αναρτήσετε στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

5^η ώρα. Σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση-δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1. Διαβάστε εν τάχει την α' ενότητα του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μεσ στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#) (σελ. 162 και 249-250 αντιστοίχως του σχολικού εγχειριδίου της *Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Θεωρητικής Κατεύθυνσης* της Γ' Λυκείου). Αφού ανακαλέσετε στη μνήμη σας και τα κείμενα που διαβάσατε μέσα στη σχολική τάξη, να γράψετε σε ένα αρχείο Word ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα καταγράφετε ποιες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα την εποχή του μεταπολέμου παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ή

2. Επιλέξτε ένα από τα κείμενα που διαβάσατε και γράψτε σε ένα αρχείο Word μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα σχολιάζετε με ποιο τρόπο (εκφραστικά μέσα, ύφος) παρουσιάζουν οι λογοτέχνες την αλλαγή στην ελληνική κοινωνία προς την αστικοποίηση. Συγκρίνετε την πιστή απόδοση των αλλαγών αυτών από τους λογοτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου με τις ιστορικές πληροφορίες από το ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ που σας προβλήθηκε ή από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#).

Αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, για να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

Φύλλο εργασίας Γ΄ - Γ΄ομάδα

Κείμενο:

Δήμητρα Χριστοδούλου, [«Για ένα παιδί που κοιμάται»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Λυκείου*, σελ. 142-143.

Β΄ φάση-δραστηριότητες

1^η -2^η ώρα . Εργαστήριο πληροφορικής.

Το ποίημα αναφέρεται σε ένα μείζον κοινωνικό πρόβλημα μιας ελληνικής μεγαλούπολης τη δεκαετία του 1980. Ποιο νομίζετε ότι είναι αυτό;

Η ποιήτρια για να αποτυπώσει το παραπάνω κοινωνικό πρόβλημα καταφεύγει, ως εκπρόσωπος της ποιητικής γενιάς του '70, στη ρεαλιστική ποιητική αφήγηση, τη λιτή γλώσσα και το συναισθηματικά φορτισμένο ύφος. Σχολιάστε τα παραπάνω, με συγκεκριμένες αναφορές στο ποίημα σε ένα αρχείο Word. Για την απάντησή σας θα μπορούσε να σας βοηθήσει και η [εισαγωγή](#) για την ποίηση του σχολικού εγχειριδίου της νεοελληνικής λογοτεχνίας της Γ΄ Λυκείου, σελ.12-13. Αναρτήστε την απάντησή σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

3^η -4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Το ποίημα αναφέρεται σε ένα αστικό τοπίο και δίνει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας μεγάλης πόλης, αλλά και της σύγχρονης πραγματικότητας. Ποια εκφραστικά μέσα χρησιμοποιεί για να το πετύχει αυτό; Ποια νομίζετε ότι είναι η στάση της ποιήτριας απέναντι στα προβλήματα της σύγχρονης πόλης, την οποία και περιγράφει; Είναι στάση αποστασιοποίησης ή διακριτικής παρέμβασης; Αιτιολογίστε την απάντησή σας. Όλες οι παραπάνω απαντήσεις να γραφούν σε ένα αρχείο λογισμικού παρουσίασης. Στη συνέχεια, αναζητήστε στο διαδίκτυο φωτογραφικό υλικό που θα απεικονίζει ένα αστικό περιβάλλον που αντιμετωπίζει τα κοινωνικά προβλήματα που

θίγονται στο ποίημα, με το οποίο θα εμπλουτίσετε το λογισμικό παρουσίασης που δημιουργήσατε. Αναρτήστε τις εργασίες σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

5^η ώρα. Σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1. Διαβάστε εν τάχει την α' ενότητα του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#) (σελ. 162 και 249-250 αντιστοίχως του σχολικού εγχειριδίου της *Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Θεωρητικής Κατεύθυνσης* της Γ' Λυκείου). Αφού ανακαλέσετε στη μνήμη σας και τα κείμενα που διαβάσατε μέσα στη σχολική τάξη, να γράψετε σε ένα αρχείο Word ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα καταγράφετε ποιες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα την εποχή του μεταπολέμου παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ή

2. Επιλέξτε ένα από τα κείμενα που διαβάσατε και γράψτε σε ένα αρχείο Word μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα σχολιάζετε με ποιο τρόπο (εκφραστικά μέσα, ύφος) παρουσιάζουν οι λογοτέχνες την αλλαγή στην ελληνική κοινωνία προς την αστικοποίηση. Συγκρίνετε την πιστή απόδοση των αλλαγών αυτών από τους λογοτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου με τις ιστορικές πληροφορίες από το

ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ που σας προβλήθηκε ή από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#).

Αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, για να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

Φύλλο εργασίας Δ' - Δ' ομάδα

Κείμενο:

Τάκης Κουφόπουλος, [«Σώματα και χρώματα»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σελ. 280-285.

Β' φάση-δραστηριότητες

1^η – 2^η ώρα . Εργαστήριο πληροφορικής.

Στο αφήγημα «Σώματα και χρώματα» η τεχνοκρατική σύγχρονη πραγματικότητα και το υπερρεαλιστικό στοιχείο συνυπάρχουν αρμονικά. Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο πληροφορίες για το λογοτεχνικό κίνημα του υπερρεαλισμού και διαβάσετε και την [εισαγωγή](#) του σχολικού εγχειριδίου της νεοελληνικής λογοτεχνίας Γ' Λυκείου (σελ.9-10) να εντοπίσετε 2-3 υπερρεαλιστικές εικόνες στο κείμενο και να τις σχολιάσετε. Να γράψετε την απάντησή σας σε ένα αρχείο Word και να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

3^η -4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Το κείμενο που σας δόθηκε αναφέρεται σε ένα τυπικό αστικό περιβάλλον της δεκαετίας του 1960. Αναζητήστε πληροφορίες στο διαδίκτυο για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία της δεκαετίας 1960-1970 και τις αλλαγές που συντελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία εκείνη την περίοδο, τις οποίες θα αξιοποιήσετε δημιουργικά απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα που αφορούν στο κείμενο: α. Ποια χαρακτηριστικά της αστικής κοινωνίας επισημαίνει ο συγγραφέας και ποιες εμπειρίες των ανθρώπων τονίζονται μέσα σε αυτό; β. Ποια νομίζετε ότι είναι η στάση του Τάκη

Κουφόπουλου απέναντι σε αυτήν τη νέα εποχή μέσα στις μεγάλες πόλεις; Απαντήστε σε ένα αρχείο λογισμικού παρουσίασης, αφού πρώτα λάβετε υπόψη και τις εφιαλτικές εικόνες που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να αισθητοποιήσει τις σκέψεις του. Αναρτήστε τις εργασίες σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

5^η ώρα. Σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1. Διαβάστε εν τάχει την α' ενότητα του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#) (σελ. 162 και 249-250 αντιστοίχως του σχολικού εγχειριδίου της *Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Θεωρητικής Κατεύθυνσης* της Γ' Λυκείου). Αφού ανακαλέσετε στη μνήμη σας και τα κείμενα που διαβάσατε μέσα στη σχολική τάξη, να γράψετε σε ένα αρχείο Word ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα καταγράφετε ποιες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα την εποχή του μεταπολέμου παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ή

2. Επιλέξτε ένα από τα κείμενα που διαβάσατε και γράψτε σε ένα αρχείο Word μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα σχολιάζετε με ποιο τρόπο (εκφραστικά μέσα, ύφος) παρουσιάζουν οι λογοτέχνες την αλλαγή στην ελληνική κοινωνία προς την αστικοποίηση. Συγκρίνετε την πιστή απόδοση των αλλαγών αυτών από τους

λογοτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου με τις ιστορικές πληροφορίες από το ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ που σας προβλήθηκε ή από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#).

Αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, για να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

Φύλλο εργασίας Ε΄ - Ε΄ ομάδα

Κείμενα:

Νίκος Μπακόλας, [«Μυθολογία» \(Η κάθοδος-απόσπασμα\)](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Λυκείου*, σελ.287-291.

Β΄ φάση-δραστηριότητες

1^η-2^η ώρα . Εργαστήριο πληροφορικής.

Να εντοπίσετε τα σημεία που ο συγγραφέας αναφέρεται στο αστικό περιβάλλον της Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια να αναφερθείτε στα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί για να περιγράψει τη μεγαλούπολη. Την απάντησή σας να την γράψετε σε ένα αρχείο Word, την οποία να αναρτήσετε στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες. Στη συνέχεια, χρησιμοποιείτε το πρόγραμμα Google Earth, όπου θα αναζητήσετε τη διαδρομή που ακολούθησε πεζός ο πρόδρομος του συγγραφέα, Νίκου Μπακόλα, από ένα μικρό χωριό κοντά στην Κορυτσά ως τη Θεσσαλονίκη.

3^η-4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο πληροφορίες για το μεταναστευτικό ρεύμα της δεκαετίας 1950-1960, να αναφερθείτε: α. στα αίτια που ανάγκασαν τον ήρωα του αφηγήματος να μεταναστεύσει στη Θεσσαλονίκη και κυρίως στα συναισθήματα του μικρού μετανάστη έξω από το μεγάλο αστικό κέντρο. β. επισκεφθείτε [την επίσημη ιστοσελίδα του Νίκου Μπακόλα](#) και ακούστε, αφού πρώτα αναζητήσετε στο μενού «ηχητικά ντοκουμέντα», τη συνέντευξη του ίδιου του συγγραφέα στην εκπομπή *Νυχτερινές σελίδες* της ΕΡΤ (1983), στην οποία μιλά για το αφήγημα «Μυθολογία». Στη συνέχεια στην ίδια ιστοσελίδα, στο μενού «τι έγραψε ο τύπος» αναζητήστε τις κριτικές-παρουσιάσεις του τύπου για το αφήγημα «Μυθολογία» και διαβάστε τις. Στη

συνέχεια απαντήστε στο ερώτημα: επηρέασε η αστικοποίηση της ζωής τον ήρωα-μετανάστη του αφηγήματος και μέρος των προβλημάτων που αντιμετώπισε οφείλονταν στον αστικό τρόπο ζωής; Να καταγράψετε τις απαντήσεις σας σε ένα αρχείο Word, τις οποίες στη συνέχεια να αναρτήσετε στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

5^η ώρα. Σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1. Διαβάστε εν τάξει την α' ενότητα του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μεσ στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#) (σελ. 162 και 249-250 αντιστοίχως του σχολικού εγχειριδίου της *Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Θεωρητικής Κατεύθυνσης* της Γ' Λυκείου). Αφού ανακαλέσετε στη μνήμη σας και τα κείμενα που διαβάσατε μέσα στη σχολική τάξη, να γράψετε σε ένα αρχείο Word ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα καταγράφετε ποιες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα την εποχή του μεταπολέμου παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ή

2. Επιλέξτε ένα από τα κείμενα που διαβάσατε και γράψτε σε ένα αρχείο Word μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα σχολιάζετε με ποιο τρόπο (εκφραστικά μέσα, ύφος) παρουσιάζουν οι λογοτέχνες την αλλαγή στην ελληνική κοινωνία προς την

αστικοποίηση. Συγκρίνετε την πιστή απόδοση των αλλαγών αυτών από τους λογοτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου με τις ιστορικές πληροφορίες από το ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ που σας προβλήθηκε ή από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#).

Αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, για να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

Φύλλο εργασίας ΣΤ' - ΣΤ' ομάδα

Κείμενο:

Δημήτρης Χατζής, [«Ο Σιούλας ο ταμπάκος»](#), *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*, σελ. 181-190.

Β' φάση-δραστηριότητες

1^η – 2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Χαρακτηριστικό της πεζογραφίας του Δ. Χατζή και του συγκεκριμένου διηγήματος είναι η ρεαλιστική γραφή, μέσω της παρατήρησης του κοινωνικού περιβάλλοντος. Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τον ρεαλισμό της πεζογραφίας των εκπροσώπων της μεταπολεμικής γενιάς και διαβάσετε και την [εισαγωγή](#) στην πεζογραφία του σχολικού εγχειριδίου των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Λυκείου (σελ. 149-150), να προσπαθήσετε να βρείτε σημεία του διηγήματος, τα οποία επιβεβαιώνουν τη ρεαλιστική γραφή του Δ. Χατζή. Γράψτε την απάντησή σας σε ένα αρχείο Word και αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

3^η -4^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

Το διήγημα του Δ. Χατζή που σας δόθηκε αναφέρεται στις κλειστές επαγγελματικές ομάδες, τις συντεχνίες, στην περιοχή των Ιωαννίνων, λίγο πριν τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Μεταβείτε στην ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#) και διαβάστε τα σχετικά με την οικονομία του μεσοπολέμου (1923-1940). Αξιοποιώντας δημιουργικά όσα διαβάσετε να απαντήσετε στα ερωτήματα: α. ποια προβλήματα αντιμετώπισε η συντεχνία των βυρσοδεψών και ο Σιούλας ο ταμπάκος συγκεκριμένα, λόγω των οικονομικών αλλαγών της ελληνικής κοινωνίας κατά την εποχή του

μεσοπολέμου; β. ποια στάση υιοθετεί ο κεντρικός ήρωας του διηγήματος απέναντι σε αυτές τις αλλαγές; γ. Ποια είναι η στάση του αφηγητή; (να λάβετε υπόψη ότι μπορεί ο αφηγητής, ως εξωδιηγητικό πρόσωπο, να μην λαμβάνει μέρος στη δράση, αλλά συναισθηματικά συμπάσχει με τα προβλήματα των βυρσοδεψών). Να γράψετε τις απαντήσεις σας σε ένα λογισμικό παρουσίασης. Αναρτήστε τις απαντήσεις σας στο ιστολόγιο, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

5^η ώρα. Σχολική τάξη ή αίθουσα προβολών

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1. Διαβάστε εν τάχει την α' ενότητα του διηγήματος του Αλ. Παπαδιαμάντη [«Όνειρο στο κύμα»](#) και την τέταρτη ενότητα του πεζογραφήματος του Γ. Ιωάννου [«Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς»](#) (σελ. 162 και 249-250 αντιστοίχως του σχολικού εγχειριδίου της *Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Θεωρητικής Κατεύθυνσης* της Γ' Λυκείου). Αφού ανακαλέσετε στη μνήμη σας και τα κείμενα που διαβάσατε μέσα στη σχολική τάξη, να γράψετε σε ένα αρχείο Word ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Η εικόνα της ελληνικής κοινωνίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας», στο οποίο θα καταγράφετε ποιες αλλαγές που συντελέστηκαν στην Ελλάδα την εποχή του μεταπολέμου παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα.

ή

2. Επιλέξτε ένα από τα κείμενα που διαβάσατε και γράψτε σε ένα αρχείο Word μία σύντομη βιβλιοκριτική, στην οποία θα σχολιάζετε με ποιο τρόπο (εκφραστικά μέσα,

ύφος) παρουσιάζουν οι λογοτέχνες την αλλαγή στην ελληνική κοινωνία προς την αστικοποίηση. Συγκρίνετε την πιστή απόδοση των αλλαγών αυτών από τους λογοτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου με τις ιστορικές πληροφορίες από το ψηφιοποιημένο αρχείο της ΕΡΤ που σας προβλήθηκε ή από την ιστοσελίδα του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#).

Αναρτήστε την εργασία σας στο ιστολόγιο, για να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Κατά την Α΄ φάση του σεναρίου, εναλλακτικά, την 1^η ώρα θα μπορούσαν οι μαθητές να μεταβούν στην αίθουσα προβολών του σχολείου, όπου αντί να σχεδιάσουν στο τετράδιό τους έναν πίνακα για να παρουσιάσουν με τη μορφή στηλών συγκριτικά τα προβλήματα της μεταπολεμικής και σύγχρονης κοινωνίας, θα έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν έναν εννοιολογικό χάρτη για να καταγράψουν τα συμπεράσματά τους. Για τη δημιουργία του οι μαθητές μεταβαίνουν στην ιστοσελίδα <http://www.text2mindmap.com/>. Εκεί πατώντας στη λέξη “options” μπορούν να κάνουν τη δική τους μορφοποίηση, αλλάζοντας τη γραμματοσειρά, το χρώμα κλπ. Για τη λήψη της εικόνας του εννοιολογικού χάρτη απαιτείται πρόγραμμα που διατίθεται από τη Jing, Screenshot and Screencast Software (<http://www.techsmith.com/jing.html>).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο αποτελεί μία διδακτική πρόταση που απευθύνεται στους μαθητές της Γ΄ τάξης του Λυκείου, οι οποίοι λόγω της επικέντρωσης της προσοχής τους στα μαθήματα κατεύθυνσης και όχι της γενικής παιδείας και της πίεσης του χρόνου, ενδεχομένως να μην είναι συνεπείς σε ό,τι το σενάριο προτείνει να γίνει στο σπίτι, όπως για παράδειγμα η ατομική εργασία που προτείνεται ως επιστέγασμα μετά τη λήξη της Β΄ φάσης.

Επιπλέον, για τον λόγο που αναφέρθηκε παραπάνω, οι μαθητές μπορεί να δείξουν ασυνέπεια και όσον αφορά στην συχνή είσοδό τους στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου και στον σχολιασμό-ανατροφοδότηση των υπολοίπων ομάδων.

Τέλος, πρόβλημα μπορεί να ανακύψει και στη διαδικασία ανάρτησης των εργασιών στο ιστολόγιο από τους μαθητές σε περίπτωση που οι τελευταίοι δεν είναι εξοικειωμένοι με το συγκεκριμένο περιβάλλον ή δεν διαθέτουν σύνδεση στο

διαδίκτυο. Για την αποφυγή προβλημάτων που σχετίζονται με τη μη εξοικείωση με το περιβάλλον του ιστολογίου, ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει μεριμνήσει για μία παρουσίασή του σε ένα εισαγωγικό μάθημα πριν από την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γενικού Λυκείου, Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Νεοελληνική Λογοτεχνία» θεωρητικής κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου, 2004 (ΦΕΚ 1064/2004-Αριθμ. 63803/Γ2).

<http://ebooks.edu.gr/courses/DSGL-C132/document/4e5c93237eke/4e5d5cdedvkd/4e7a0742s5g8.pdf>

Παντζαρέλας Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf